

Tekstistä politiikkaan?

Palonen, Kari: Tekstistä politiikkaan. Johdatus tulkintataitoon. Vastapaino, Tampere 1988. 212 s.

Tekstien tutkiminen on noussut vahvasti pinnalle suomalaisessa yhteiskuntatieteellisessä keskustelussa viime vuosina. Inspiraation lähteitä on haettu muun muassa strukturalismista, semiotiikasta, hermeneutiikasta, narratologiasta tai puheaktiteoriasta. Varsinaisia tutkimuksia tämä keskustelu on tosin tuottanut vielä melko vähän. Tendenssi on herättänyt myös vastareaktioita: 'tekstikeskisydestä' on käyty debattia niin tämän lehden palstoilla kuin politiikan tutkijoidenkin piirissä (Itkonen, Esa: Kielen vankina. Poliittikka 2/88. Palonen, Kari: Totuuspuolueen portinvartija. Poliittikka 3/88). Tekstintulkinnan oppikirjalle on siis ilmeinen sosiaalinen tilaus.

Palosen kirjan lähtökohdat ovat laajasti ymmärrettyinä hermeneutiikassa, vaikka lopputuloksessa näkyy enemmänkin persoonallisen sanansaivartelijan ote. Teos on uusittu versio Jyväskylän yliopiston valtio-opin laitoksen julkaisusarjassa (1987) ilmestyneestä samanimisestä kirjasta.

Poliittikan käsitteen määrittelyssä Palonen korostaa näkemystä politiikan aspektiluonteesta. Sen mukaan ei ole mieltä kysyä, onko joku ilmiö poliittikkaa vai ei, vaan pohtia sitä, missä sen poliittisuus tulee näkyviin. "Millä tahansa ilmiöllä on/voi olla poliittinen aspektinsa, millään ilmiöllä ei ole välttämättä poliittista aspektia, mikä ilmiö ei ole varmasti 'suojattu' poliittisuudelta." (19) Toisaalta Palonen korostaa poliittikan luonnetta 'konfliktisuhteen konstituomana toimintana' (155). Määrittelyillään – jotka tosin jäävät melko yleisiksi ja formaaleiksi – hän korostaa eroa perinteisiin käsityksiin poliittikasta erityisenä aihepiirinä ja sektorina tai 'yhteisten asioiden hoitona'. Näkemyksensä tutkimuksesta tulkintana (13) Palonen radikalisoi teesiksi, jonka mukaan tutkiminen on myös "politiikan muoto" (193).

Tekstistä politiikkaan polemisoi tavanomaista viaton tekstien lukutapaa vastaan. Se suhtautuu myös varsin epäkunnioittavasti perinteisiin metodioppaisiin purkujen tieteseen ja tutkimukseen liittyvää retoriikkaa. Oppikirjana teoksen ansiot ovat ennen muuta siinä, että se pyrkii hahmottamaan tutkimuskenttää prosessina, ei vain hypoteeseina, niistä saatuna tuloksina, reliabiliteetteina tai validiteetteina. Toisaalta Palonen tarjoaa myös oppitunnin siitä, miten immunisoida oma teksti kritiikkiä vastaan relativoidulla perinteisiä tutkimuksen kriteerejä ja vetoamalla sen sijaan "kiinnostavuuteen" tai

"persoonallisuuteen".

Kirjan rakenteena on eteneminen yksittäisestä tekstistä vaiheittain kohti tulkintaa itse kohteesta eli poliittikasta. Tulkinnan lähtökohdaksi Palonen ottaa yksittäisen anonyymin tekstin, jolloin kaikki muu kirjoittajasta lähtien on sulkeistettu tarkastelun ulkopuolelle. Tässä immanentin tekstin eksegeesissä pyritään "uloskirjoittamaan" tekstin sisältämiä merkityksiä. Tavoitteena on muun muassa tekstin sisältämien luokittelujen, erottelujen ja tekstinsisäisten argumentaatorakenteiden purkaminen.

Toisessa vaiheessa tarkastellaan tekstin sisältämien ajatusten "pätevyttä" ja "merkittävyttä" suhteessa valittuihin kriteereihin. Sulkeistus puretaan vaiheittain liitämällä teksti kontekstiinsa, laajentamalla tarkastelua yksittäisistä teksteistä tekstien välisiin suhteisiin ja merkitysmuutoksiin. Tämän jälkeen on vuorossa päättely lähteistä niiden ulkopuoliseen kohteeseen eli teksteistä politiikkaan toimintana. Palonen korostaa, että kyse on analyttisestä erottelusta: itse tutkimus ei etene näin suoraviivaisesti.

Lisäksi kirjassa on yleisempää pohdintaa lukemista, kirjoittamisesta, tekstien käytöstä tutkimuksen lähteenä sekä tutkimisesta poliittikkana ja elämäntapana.

'Tekstikeskeisiä' tutkijoita moititaan tavallisesti siitä, että he eivät ole kiinnostuneita 'todellisesta' poliittikasta.

Tässä en kuitenkaan halua puuttua kiistelyyn 'tekstikeskeisen' tutkimuksen oikeutuksesta tai tekstien ja 'todellisen politiikan' suhteesta. Sen sijaan yritän kommentoida lyhyesti Palosen lähestymistapaa tekstien poliittisuuden tutkimiseen.

Monipuolisesta tulkintarepertuaarista huolimatta esimerkiksi tekstien tulkinta jää kirjassa suppeiksi illustraatioiksi: teksteistä ei saada loppujen lopuksi kovinkaan paljoa irti. Osasyynä lienee esimerkkiaineiston valinta. Palonen on ottanut itselleen sen verran helppoja harjoitusvastustajia että "tulkitsijan ja tekstin yhteentoto" (54) jää vauksiksi. Ongelma on sama kuin alkuteoksessa, vaikka esimerkkiaineistoa onkin paljon uusittu.

Palonen pysyttelee politiikan tutkijoiden perinteisellä reviiirillä arkistonhajuisten dokumenttilähteiden (puolue- ja hallitusohjelmat) parissa eikä antaudu tutkimaan tekstejä jokapäiväisissä politiikan tai julkisuuden diskursseissa. Julkisuus ei kuulu myöskään niihin keskeisiin käsitteisiin, joilla Palonen yrittää hahmottaa teksteihin liittyvää kontekstia. Lähinnä hän pohtii vain yleisellä tasolla tekstien alkuperään ja käyttöön liittyviä kysymyksiä. Näin sellaiset poliittikkaan olennaisesti liittyvät kysymykset kuten merkityksistä tai julkisuuden hallinnasta käytävä taistelu jäävät sivuun.

Kirjan loppupuolella Palonen päätyy puhumaan "rekstien ja politiikan välisestä kuilusta", jota hän luonnehtii "ylittämättömäksi" ja "kiertämättömäksi" (156). Voi kuitenkin kysyä, kuinka paljon tuossa kuilussa on kyse itse tutkimustapaan liittyvistä rajoituksista. Vaikka Palosen tulkinta ei rajoitukaan näkökulmaan tekstit yhtäällä, poliittikka toisaalla, hän ei nähdäkseni kuitenkaan tarpeeksi pohdi tekstejä – tai ehkä olisi parempi puhua diskursiivisista käytännöistä – toiminnan näkökulmasta. Tässä suhteessa kiinnostavampiin tuloksiin on päästy mm. puheaktiteorian, diskurssianalyysin tai ideologiateorian avulla, esimerkiksi Stuart Hallin tapaan analysoimalla 'representaation politiikkaa'. (Ks. esim. Hall, Stuart: Kulttuuritaistelu ja vastarinta. Teoksessa Katarina Eskola & Erkki Vainikkala (toim.): Maailmankulttuurin äärellä. Jyväskylän yliopiston Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 11. Jyväskylä 1988.)

Esa Väliverronen

Toimittajaa tekemässä

WHITE, William S. *The Making of a Journalist*. The University Press of Kentucky. 1986 (ei painopaikkaa). 248 s.

Texasista kotoisin oleva William S. White työskenteli tehokkaimmat vuotensa kuluvan vuosisadan keskimällä kolmanneksella uutistoimittajana uutistoimisto AP:n ja New York Timesin palveluksessa suoraan Arthur Krockin alaisena sekä kolumnistina ja esseistinä Harper's Magazinelle. *Making of a Journalist* on tekijänsä omaelämäkerta ja sen kerronta keskittyy niiden aikojen muisteluun. Teos on kirjoitettu kiinnostavasti ja miellyttävällä lennokkaalla, paikoin runollisella, tyyllillä.

White toimi miltei neljän vuosikymmenen ajan työnantajiensa Washingtonin kirjeenvaihtajana ja hankki tänä aikana hyvät suhteet mm. sellaisiin vahvoihin texasilaisiin kuin John Nance Garner, Sam Rayburn ja Lyndon B. Johnson. Näiden ohella White puhuu paljon suhteista John F. Kennedyn ja Kennedyjen "irlantilaiseen mafiaan".

Länsimaissa yhteiskunnallisissa ja kulttuurisissa oloissa hyvä journalismi on yleensä voiman, vallan ja kunnian suhteen vahvemman puolella. Toimittaja on

kulkenut tien Texasista yhdysvaltalaisen kansallisen vallan halleihin. Whiten muistelmia lukemalla meille tarjotaan mahdollisuutta tavata ne, jotka ovat näkyvästi muokanneet Yhdysvaltain kansakunnan kurssia 40-luvulta 70-luvulle.

Historian tutkijalle Whiten teos tarjoaa maukkaita herkkupaloja, muttei oikein kunnan aterioita (ks. Samuel W. Kennedy III. Book review. *The Journal of American History*, 1987, s. 554). Yksityiskohtien niukkuus ja pidättyväisyys yksityisten keskustelujen paljastamisessa ehkäisee historian tutkijaa tyydyttävän evidenssin saamisesta niille lukuisille kiinnostaville ja kriittisille väittämille joita White esittää.

Sosiologista mielikuvitusta omaava journalismin tutkija sen sijaan saattaa saada Whiten teoksella kunnan ateriankin – mielikuvituksensa kapasiteetin toimiessa tietysti väliintulevana tekijänä. Kirjoittaja nimittäin pöhtii pitkin matkaa objektiivisuutta ja nopeutta hyvän journalismin tunnusmerkkeinä. Kirjassa pohditaan myös strategisten sosiaalisten suhteiden merkitystä henkilökohtaisten journalististen pääomien kasvuun. Whiten elämäkerta antaa tukea vaikkapa seuraavanlaisille journalismia koskeville pohdintoille.

Tosi toimittaja on nopea, tuntee taustat ja omaa hyvän maun. Hän on poliitikkojen, tuomareiden, järjestyksen vartijoiden (poliisin) ja sotilaiden tuttu. Hyvä toimittaja ei kuitenkaan myy juttuaan kenellekään näistä erityisesti, vaan pyrkii teksteissään objektiivisuuden nimellä kulkevaan tasapuolisuuteen vahvojen intressenttien kesken. Hän joutuu myös panemaan peliin, teksteiksi, suhteitaan tietolähteisiinsä. Hänen on jatkuvasti arvioitava uudelleen, mitkä näistä suhteista ovat strategisia, mitkä näistä taas voidaan muuntaa journalismiksi, tekstitarvaksi. Mitä strategisempi tällainen suhde nimittäin on sitä korkeampi vaihtoarvo sillä uutiseksi tai "taustaksi" muunnettuna on journalististen tekstien markkinoilla.

Suhteidensa säilyttämiseksi toimittajalla tulee olla sisäpiiritietoa – vaihtoon tietolähteiden kanssa – riittävästi yli sen minkä hän levittää lehteen. Pelin muodon saava vaihto antaa myös mahdollisuuden tarjota tyylikkäiden pelisuoritusten tuottamia esteettisiä elämyksiä. Kansapelaajat (senaattorit, kongressin jäsenet, Valkoisen talon jms. korkeat päättäjät) voivat tällöin peilata itseään tietorikkaan ja taitavasti käyttäytyvän toimittajan tarjoamasta kirkkaasta kuvastimesta, vahvistaa oikeita käsityksiään pelin säännöistä ja vahvistaa identiteettiään eli kohottavaa tunnetta hallitsevaan luokkaan kuulumisesta.

Whiten mukaan lehden menestys riippuu miltei kokonaan henkilökunnan lahjakkuudesta ja lahjomatto-